

Oosterdelroute, Broek op Langedijk

4,9 km in Broek op Langedijk

Startpunt en eindpunt: Museum BroekerVeiling, Museumweg 2 te Broek op Langedijk.

De wandeling gaat door het Oosterdelgebied als een reis door de tijd. U start in het oude dorp, waar nog vele oude tuindershuizen en koolschuren staan. Het tweede stuk van de wandeling gaat langs het laatste onbebouwde deel van het zogenaamde “Rijk der Duizend eilanden”. Het laatste stuk van de wandeling gaat dwars door een moderne villawijk, met huizen op eilandjes. U ziet hoe koopmansgeest het gebied veranderde van landbouw naar veiling naar projectmanagement naar villabouw en hoe de natuur zich hierbij heeft aangepast.

De toegang tot het gebied is vrij. Honden zijn in het tweede gedeelte van de wandeling niet toegestaan. Zwaarte wandeling: eenvoudig. De wandeling gaat deels over onverharde paden en is niet geschikt voor rolstoelgebruikers. Als u fouten ontdekt in de wandeling, meld dit dan via e-mail aan routeapp@ivnnkl.nl.

Alle foto's (met uitzondering van de hoofdfoto en de twee zwart-witfoto's verstrekt door Museum BroekerVeiling), gebruikt in deze wandeling, zijn eigendom van de makers. Hierop rust auteursrecht en mogen niet worden gebruikt voor wat voor doeleinden dan ook. IVN Noord-Kennemerland wenst u een prettige wandeling.

Versie 20220201 RJS door: IVN afd. Noord-Kennemerland

Openbaar vervoer

Vanaf NS-station Heerhugowaard (alleen op doordeweekse dagen)

Neem buurtbus 407 richting Broek op Langedijk. Stap uit bij halte Winkelcentrum BroekerVeiling.

Vanaf NS-station Alkmaar

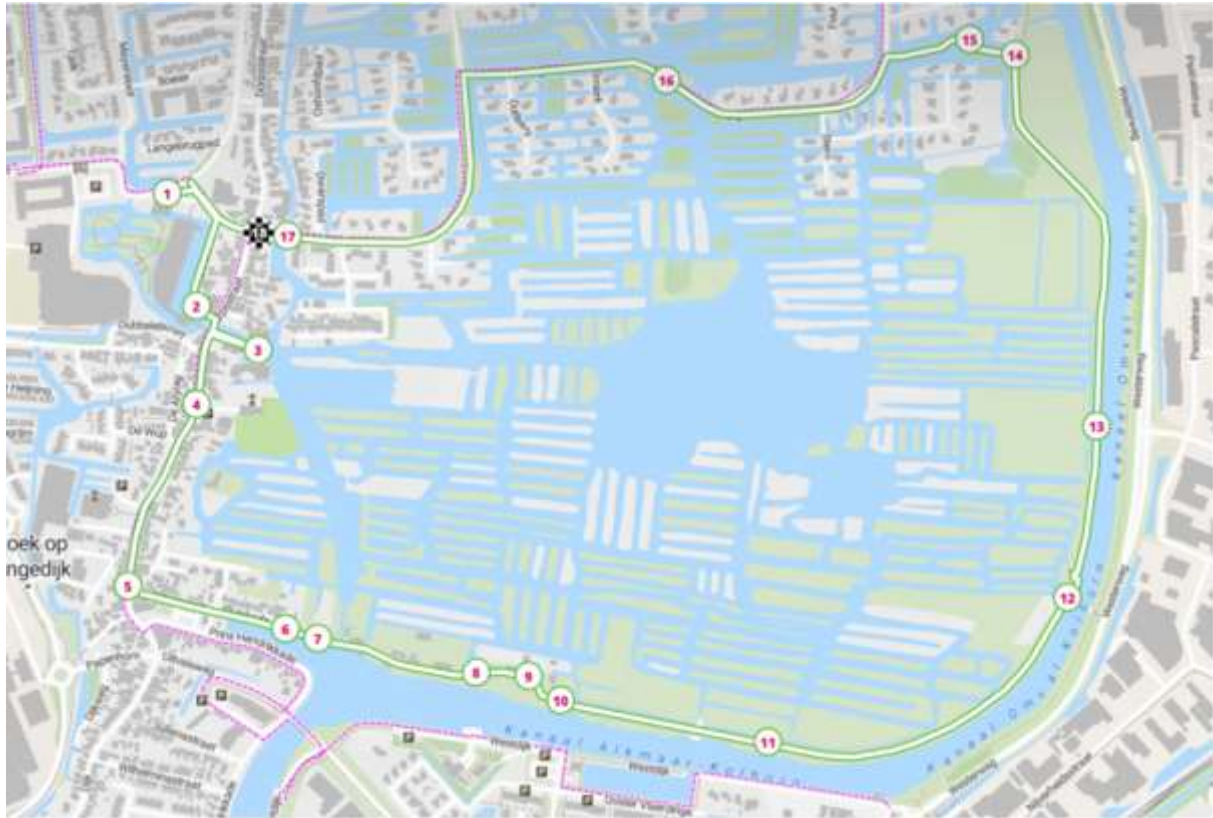
Neem buslijn 169 richting Oudkarspel Haagwinde. Stap uit bij halte Laansloot, Broek op Langedijk.

Eigen vervoer

Parkeren

U kunt gratis parkeren bij Winkelcentrum BroekerVeiling, Broekerplein 10, 1721 CX Broek op Langedijk. Het museum ligt op twee minuten loopafstand, de route wordt met bordjes aangegeven.

Routekaart van de wandeling:

Punt 1: Start bij hoofdingang Museum BroekerVeiling

De BroekerVeiling is sinds 1976 een museum. Het was wereldwijd de eerste doorvaargroenteveiling en de eerste veiling waar tuinbouwproducten werden geveild volgens de afslagmethode. In Langedijk (sinds 2022 gemeente Dijk en Waard) werd veel witte kool verbouwd. De kool werd geveild in de BroekerVeiling en vervolgens maakten de Langedijkers er zuurkool van. Veel van de vroegere zuurkoolfabrieken zijn gesloten, maar toch: grote kans dat de zuurkool die u eet wordt geproduceerd in Zuid-Scharwoude, onderdeel van gemeente Dijk en Waard. Vandaar de grote witte kool bij de ingang van het museum.

Loop, kijkende naar het entreegebouw van het museum, naar links. Ga na ongeveer 100 meter rechtsaf de Lient op. Aan uw rechterhand, in het water, staat de BroekerVeiling.

Punt 2: Bij het trappetje aan het einde van De Lient

U staat nu in het hart van het voormalige Rijk der Duizend eilanden, een vaarpolder met ooit zo'n 15.000 akkertjes/eilandjes. De BroekerVeiling ontstond in 1887 bij deze brug. Er werd voornamelijk kool verhandeld die vervolgens per schip verder werd vervoerd. Er kwam een eenvoudig veilinggebouw dat in 1912 door het huidige gebouw (in de late Jugendstil) werd vervangen. Het gebouw staat op palen in het water zodat de tuinders met hun bootjes door het gebouw konden varen om te veilen.

Ga het trappetje op en ga rechtsaf (Dorpsstraat). Neem direct over de brug het trappetje links van de weg. Loop langs het water (water aan de linkerhand) naar het uitzichtpunt.

Punt 3: Uitzichtpunt bij Veldzorg

Op het uitzichtpunt ziet u het overgebleven onbebouwd deel van het Rijk der Duizend eilanden. Er is ongeveer 80 ha met ruim 200 akkertjes/eilandjes over. Het overige deel is in de jaren 70 van de twintigste eeuw verkaveld.

Stichting Veldzorg beheert het gebied en zorgt dat het kenmerkende patroon van land en water intact blijft. Aan de overkant van de sloot staat een oude iep, de oudste boom van Langedijk.

Op het informatiebord ziet u een overzicht van een deel van de vogels in het gebied. Tip: maak een foto van het bord en kijk welke vogels u kunt 'spotten'. LET OP: het infobord is kantelbaar

Loop terug naar de Dorpsstraat en ga naar links.

Punt 4: De Nederlands Hervormde Kerk

De Nederlands Hervormde kerk stamt uit de 15^e (het koor) en 16^e eeuw en is een van de vijf protestantse kerken in dit dorp. De windwijzer op de toren is een haan. In oude legendes werd de haan gezien als beschermer tegen kwade machten. Bij de Kerstening werden alle heidense symbolen, waaronder de haan, verboden, tenzij er een verklaring kon worden gevonden in de Bijbel. Men gaat er tegenwoordig van uit dat de haan gelovigen moet herinneren aan de geschiedenis van Petrus, die

Jezus na zijn gevangenneming drie keer verloochende, waarna de haan kraaide. De haan als windwijzer mocht blijven.

Vervolg de Dorpsstraat. Ga tegenover huisnummer 23a tussen de houten hekken door de steeg in.

Punt 5: De Spieringbuurt (geen officiële straatnaam)

De Spieringbuurt dankt haar naam aan de tijd dat spieringvissers in de haven even verderop hun vangst aan wal brachten. Een spiering is een slanke zilverkleurige vis die zowel in zoet- als in zout water voorkomt. Hij heet ook wel komkommervis, omdat hij ernaar ruikt. En misschien kent u de uitdrukking: “een spierinkje uitgooien om een kabeljauw te vangen”?

Vervolg deze steeg/weg tot het begin van de haven (achter snackbar ‘het Haventje’).

Punt 6: De Broekerhaven

Hier bevindt zich de passantenhaven van Broek op Langedijk. In vroeger tijd werd de haven gebruikt door de spieringvissers en voor het vervoer van tuinbouwgewassen. De haven is in de jaren 70 van de vorige eeuw gedeeltelijk gedempt. Zo ontstond het huidige Havenplein. Op het infobord aan de rand van de haven vindt u meer informatie. De route volgt het Eerstelingenpad, dat heeft niets met vroege vogels te maken. “Eerstelingen” is een aardappelsoort, die in Langedijk werd verbouwd.

Loop links langs de haven over de kade. Volg vanaf hier de borden “Eerstelingenpad”. Er is maar één pad mogelijk.

Punt 7: Bij de sluis

Tussen april en oktober kunt u hier twee soorten zwaluwen zien aan de overkant van het kanaal. Boerenzwaluwen onder de grote brug trekken zich niets aan van het denderende verkeer. En huiszwaluwen vestigen zich langs de dakranden van een huis. Beide zwaluwen boetseren

nestkommetjes van propjes klei. Tijdens de wintermaanden verblijven ze in Zuid-Afrika. Hun voedsel (insecten die ze in de vlucht vangen) is hier dan niet of nauwelijks aanwezig. Op het informatiebord kunt u meer lezen over de sluis.

Punt 8: Tegenover Sluiskade 32

Op deze grasdijk staan nog traditionele palen met waslijnen. Ze worden nog steeds gebruikt. Er zijn hier ook vaak molshopen te zien. Een mol kan per uur 12 tot 15 meter gang in de bodem uitgraven en werkt de overtollige grond naar boven: de molshoop. Mollen eten voornamelijk regenwormen. Vroeger werd de pels van de mol gebruikt voor de chique hoge herenhoed. Het haar van de mol kon naar alle kanten worden geborsteld en dat gaf een mooie uitstraling aan de hoed. Voor de mol is het handig om dit haar te hebben om ook achteruit in zijn smalle molsgang (of rit) te rennen.

Punt 9: Bij Sluiskade 37

Vanaf hier staan langs de dijk vaak grote hoeveelheden berenklauwen: gewone- en reuzenberenklauwen. Ze zijn beide giftig en met name de reuzenberenklauw kan bij aanraking brandwonden veroorzaken. Raak ze dus NIET aan. Een mooier plantje is de smeewortel, in vroeger tijd werd de wortel onder andere gebruikt voor wondgenezing. Bezoekende hommels zijn te dik om via de voorzijde van de bloem bij de nectar te komen en bijten daarom aan de achterkant van de bloem een gaatje. Kijk of u een exemplaar kan vinden. Of zoek het koninginnekruid, dat graag langs de waterkant staat.

Punt 10: voorbij het hekje

In het riet langs deze dijk wemelt het vanaf maart/april van de rietvogels. Sta even stil om naar hun gezang te luisteren. Hier treft u bijvoorbeeld de rietzanger en de rietgors. Deze vogels bouwen hun nest tussen de rietstengels. Verderop in het gebied ziet u een kast op een paal. In deze kast broedt bijna jaarlijks een paartje torenvalken. Torenvalken kunnen vliegend stilhangen. Bidden noemt men dat. Ze slaan dan snel met hun vleugels, maar hangen op één plek en houden de kop stil. Zo zien ze alles op de grond en zoeken ze naar hun favoriete voedsel: de muis.

Punt 11: Het bankje

Vanaf het bankje heeft u mooi zicht op het Rijk der Duizend eilanden. Rond 1100 na Chr. vestigden zich hier de eerste bewoners. Het was een moerasgebied. Door het graven van sloten en het opwerpen van de grond ontstonden de akkertjes/eilandjes. Zo is uiteindelijk het gehele gebied gevormd. Van oudsher werden hier vollegrondsgroenten zoals kool, uien en aardappelen geteeld. Sommige akkers worden nog steeds voor dat doel gebruikt. Het riet langs de akkers biedt dekking en broedgelegenheid voor vogels als waterhoen en wilde eend.

Loop verder over de dijk.

Punt 12: Bij de molen

Om het waterpeil in het Rijk der Duizend eilanden te reguleren zijn er ooit dertien molens gebouwd. Daarvan zijn er nog twee over. Gemalen namen hun taak over. De molen hier stamt uit 1868 en wordt de molen van Zwaantje genoemd. Zwaantje bewoonde deze molen lange tijd. In de oorlog bood deze moeilijk bereikbare plek plaats aan onderduikers. Langs het water, onderaan de dijk voorbij de molen, groeit Japanse duizendknoop. Deze exoot woekert, verdringt inheemse planten en is moeilijk te bestrijden. Een andere exoot die hier te vinden is, is de veelkleurige en lawaaierige nijlgans.

Passeer de molen rechts over een vlonder, langs het water en door het klaphek. PAS OP, de vlonder is smal. Loop verder over de dijk.

Punt 13: Plas/dras gebied

Als u van hieruit naar het eilandengebied kijkt ziet u een poldermolen (Amerikaanse windmolen) staan. Deze is eind 2020 geplaatst om een gebied van ongeveer 1 ha te voorzien van een klein laagje water. Het gebied wordt daarmee plas/dras en heeft daardoor aantrekkingskracht voor steltlopers

zoals de grutto. Ook zijn hier veel ganzen te vinden, de grauwe gans met zijn oranje snavel of de Canadese gans met de zwarte nek en witte vlek onderaan de kop.

Loop ongeveer 500m verder over de dijk en ga over het houten bruggetje met klaphek aan de linkerkant van de dijk (Eerstelingenpad).

Punt 14: Het eerste houten bruggetje

U komt nu in het deel van het Rijk der Duizend Eilanden waar een villawijk is gerealiseerd. Het eilandje voorbij het bruggetje was vroeger een akkertje. Vanaf de jaren 80 van de vorige eeuw zijn deze eilandjes ontsloten met wegen en bruggen. De meeste eilandjes hebben huizen, op de rest is beplanting aangebracht. Op een paar bomen langs het schelpenpad hangen kleine platte kasten. Ziet u ze? En weet u waarvoor ze bedoeld zijn? Het zijn kasten waarin vleermuizen kunnen schuilen en overwinteren.

Ga over het volgende houten bruggetje en volg het Hubertsmolenpad (schelpenpad).

Punt 15: Het tweede houten bruggetje

Langs het schelpenpad staan bomen die begroeid zijn met hederanthe (klimop). Als hederanthe jong is dan heeft hij puntige bladeren. Pas als de plant volwassen is worden de bladeren rond van vorm en komen er ook bloemen en bessen aan. Als je de volwassen plant steekt, dan zal hij op dezelfde manier doorgroeien. Stek je de jongere plant, dan groeit deze door in de jongere verschijningsvorm.

Na het volgende houten bruggetje (u bent in totaal over drie houten bruggen gegaan) linksaf over het steenslag pad langs de weg (de Reiger) tot de eerste stenen brug.

Punt 16: De eerste stenen brug

Als u naar rechts kijkt ziet u een plukje begroeiing in het water. Dit was voorheen een veel groter eiland. Eilandjes zonder beschoeiing kalven sneller af, door een aantal factoren. Bruine ratten graven

holen in de oevers, deze holen worden verder uitgegraven door de Amerikaanse rivierkreeften, een exoot die hier talrijk is. De golven van langsvarende bootjes doen de rest. Het gevolg is steeds kleiner wordende eilandjes. Er wordt onderzoek gedaan hoe dit probleem het best kan worden aangepakt. Vanaf deze plek kunt u veel vogels zien, zoals de meerkoet of de fuut, die allebei onder water hun voedsel zoeken, dus misschien zijn ze even weggedoken.

Vervolg het steenslag pad tot de T-splitsing, ga linksaf en volg het steenslag pad langs de Lepelaar tot de volgende stenen brug.

Punt 17: De brug bij de sloopshelling

Vanaf deze brug ziet u links een oude nog in gebruik zijnde sloopshelling. Zo waren er hier vele. De talrijke bootjes werden hier gemaakt en gerepareerd. De sloopshelling grenst aan de Achterburggracht. Deze loopt langs de gehele oostzijde van de Dorpsstraat van de gemeente Dijk en Waard, dat is van Broek op Langedijk naar Zuid-Scharwoude naar Noord-Scharwoude en naar Oudkarspel. Hier staan knotwilgen langs het water. Een gewone wilg wordt enkele jaren nadat hij is geplant, op circa 1,5 – 2 m hoogte afgezaagd. Om de zoveel tijd worden de nieuwe takken gesnoeid, zodat er uiteindelijk bovenin een dikke knot ontstaat. Er is geen boom die zoveel verschillende dieren/organismen een thuis geeft. Een waar wonder van biodiversiteit.

Punt 18: Rechtdoor naar beginpunt

Vervolg de weg en steek de Dorpsstraat recht over naar het entreegebouw van het museum BroekerVeiling, waar u de wandeling begon.

We bevelen u van harte aan het museum BroekerVeiling te bezoeken. Er is een tentoonstelling over het gebied en het veilen. Tevens kunt u een veiling meemaken, en leert u het verschil tussen bieden bij opbod en bij afslag. En doe vooral de rondvaart door het gebied waar u zojuist omheen bent gelopen. U kunt ook zelf het gebied verkennen met een fluisterschuitje, kano of sup.

IVN Noord-Kennemerland hoopt dat u genoten heeft. Als u fouten ontdekt in de wandeling meldt ons dit via het e-mailadres routeapp@ivnnkl.nl.

U kunt deze wandeling ook lopen met een natuurgids. Een real-life gids kan u veel meer vertellen dan wat in deze app wordt vermeld. Meer informatie vindt u op onze site www.ivn.nl/afdeling/noord-kennemerland.

IVN Noord-Kennemerland wil bijdragen aan een duurzame samenleving door mensen te betrekken bij natuur, milieu, landschap en leefomgeving door mensen te laten leren van de natuur en te ervaren dat natuur je leven verrijkt.